

Hallintovaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta (HE 32/2020 vp): Asia on saapunut hallintovaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- neuvotteleva virkamies Matti Sillanmäki, valtiovarainministeriö
- kehittämispäällikkö Jukka Hakola, Suomen Kuntaliitto

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettua lakia. Kunnille korvattaisiin verotuksen maksujärjestelyjen muutoksista vuonna 2020 väliaikaisesti aiheutuvia kunnallis-, yhteisö- ja kiinteistöverotulojen viivästymisiä. Korvaus maksettaisiin kunnille vuoden 2020 maksuunpanon mukaisten kunnallisveron jako-osuuksien, yhteisöveron jako-osuuksien ja arvioitujen kiinteistöverojen suhteessa. Vastaava euromäärä, johon on lisätty maksujärjestelyjen muutoksien johdosta kunnille tilitettävän viivästyskoron arvioitu määrä, vähennettäisiin veroperustemuutoksista johtuvien verotulomenetysten korvauksesta vuonna 2021.

Ehdotus liittyy pääministeri Sanna Marinin hallituksen toimiiin koronavirusepidemiasta aiheutuneiden vaikutusten johdosta. Esityksen tarkoituksena on estää se, että yritysten verotuksen maksujärjestelyjä koskevilla tukitoimilla olisi kuntien taloudellista tilannetta heikentävä vaikutus.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettuun lakiin (1704/2009, jäljempänä kuntien valtionosuuslaki) ehdotetulla muutoksella korvataan kunnille verotuksen maksujärjestelyjen muu-

Valiokunnan mietintö HaVM 6/2020 vp

toksista vuonna 2020 väliaikaisesti aiheutuvia kunnallis-, yhteisö- ja kiinteistöverotulojen viivästymisiä. Ehdotus on osa hallituksen toimia koronavirusepidemiasta aiheutuneiden vaikutusten ehkäisemiseksi.

Esitys liittyy hallituksen esitykseen laiksi veronlisäyksestä ja viivekorosta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta (HE 33/2020 vp), jolla yritysten maksujärjestelyn kohteena olevalle verolle laskettavaa viivästyskorkoa ehdotetaan alennettavan määräaikaisesti, sekä Verohallinnon toimenpiteisiin, joilla helpotetaan yritysten verotuksen maksujärjestelyn ehtoja.

Esitys liittyy vuoden 2020 toiseen lisätalousarvioesitykseen, jossa momentille 28.90.35 (Veroperustemuutoksista johtuvien verotulomenetyksen korvaus) ehdotetaan lisättäväksi 547 miljoonaa euroa vuodelle 2020.

Maksujärjestelyjen muutokset aiheuttavat kunnille verotulojen väliaikaisen pienentymisen vuonna 2020. Kuntien verotulojen arvioidaan vähentyvän yhteensä 547 miljoonaa euroa, josta kunnallisveron osuus on 422 miljoonaa euroa, yhteisöveron 45 miljoonaa euroa ja kiinteistöveron 80 miljoonaa euroa. Kysymyksessä olevat verotulot eivät siis jää kunnilta kokonaan saamatta, vaan niiden maksaminen viivästyy. Verotulojen väliaikaisen vähentymisen vaikutukset vaihtelevat kuntakohtaisesti. Vaikutukset yksittäisen kunnan verotuloihin voivat olla huomattavia. Vuosina 2021 ja 2022 verokertymän arvioidaan vastaavasti kasvavan, koska maksujärjestelyn maksuaika on enintään 24 kuukautta. Esityksen perustelujen mukaan verokertymän kasvun voidaan arvioida ajoittuvan pääosin vuodelle 2021.

Verotulojen väliaikainen pienentyminen kompensoidaan kunnille osana kuntien valtionosuuslain mukaista veroperustemuutoksista johtuvien verotulomenetyksen korvaamista. Korvaus maksetaan kunnille verovuoden 2020 verontilityksissä sovellettavien kunnallisveron jako-osuuksien, yhteisöveron vuoden 2020 jako-osuuksien ja vuodelta 2019 toimitetun kiinteistöverotuksen kuntakohtaisten osuuksien suhteessa. Valiokunta viittaa tältä osin yksityiskohtaisissa perusteluissa tarkemmin esitettyyn.

Esityksen mukaan vuonna 2020 maksettavien korvausten määrä vähennetään kuntien veroperustemuutoksista johtuvien verotulomenetyksen korvauksesta vuonna 2021, jolloin kunnat saavat viivästyneet verotulot. Verotulojen lisäksi kunnat saavat viivästyskoron, joka tilitetään kunnille verolainsäädännön mukaisesti. Koska verotulojen viivästys kompensoidaan kunnille, vuonna 2021 kunnilta vähennettävään määrään lisätään maksujärjestelyjen muutoksien johdosta kunnille tilitettävän viivästyskoron arvioitu määrä. Viivästyskoron arvioitu määrä on kunnallisveron osalta 20 miljoonaa euroa, yhteisöveron osalta 2 miljoonaa euroa ja kiinteistöveron osalta 3 miljoonaa euroa.

Valiokunta toteaa, että esityksen mukaiset euromäärät ovat vain arvioita. Valiokunta edellyttää sitä, että maksujärjestelyjen aiheuttamat verotulojen menetykset vuonna 2020 kompensoidaan kunnille mahdollisimman oikean määräisinä ja mahdollisimman oikea-aikaisesti. Sen vuoksi on välttämätöntä, että toteumaa seurataan. Verohallinnon reaaliaikaisen seurannan perusteella saadaan tieto kunnille maksujärjestelyjen vuoksi tilittymättä jääneistä verotuloista ja maksetuista viivästyskoroista. Esityksen perusteluihin viitaten valiokunta korostaa, että mikäli esityksen mukaiset arviot poikkeavat merkittävästi toteumatiedoista, tulee verotulojen viivästymisestä johtuvien

Valiokunnan mietintö HaVM 6/2020 vp

korvausten ja vähennettävien viivästyskorkojen määrää myöhemmin täsmentää vastaamaan toteutunutta. Tämä edellyttää luonnollisesti lain muutosta. Mainittuja muutoksia on mahdollista toteuttaa esimerkiksi lisätalousarvioesitysten tai vuotta 2021 koskevan kuntien valtionosuuslain vuosimuutosesityksen yhteydessä.

Hallintovaliokunta korostaa, että maksujärjestelyjen aiheuttama verotulomenetys on vain osa kriisin aiheuttamasta kuntien verotulojen laskusta. Valiokunnalle esitetyn arvion mukaan koronavirusepidemia aiheuttaa kuntien verotuloihin merkittävän, arviolta jopa miljardin euron pudotuksen, mutta myös kasvua kuntien menoihin sekä menetyksiä esimerkiksi maksu- ja vuokratuloihin. Nyt ehdotettu kompensatio ei korvaa kunnille näitä koronaepidemian aiheuttamia muita taloudellisia vaikutuksia tai kuntatalouden heikkoa yleistä tilaa. Tämän vuoksi kunnat tarvitsevat merkittäviä muita kompensatioita ja tukitoimia. Valiokunta toteaa, että hallitus on kehysriihen yhteydessä 8.4.2020 linjannut koronakriisiin liittyvistä kuntien tukemisen toimenpiteistä.

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

36 b §. Verotulojen viivästymisestä johtuva määräaikainen korvaus. Asiassa saadun selvityksen perusteella verotulojen viivästymisestä johtuvan määräaikaisen korvauksen kohdentamisperusteita kunnille on tarpeen täsmentää kunnallisveron ja kiinteistöveron osalta. Kunnallisveron osalta on hallituksen esityksessä mainittujen jako-osuuksien sijasta käytettävissä verovuoden 2020 verontilityksissä sovellettavat kunnallisveron jako-osuudet, kiinteistöverojen osalta puolestaan vuodelta 2019 toimitetun kiinteistöverotuksen kuntakohtaiset osuudet. Valiokunta ehdottaa pykälän 2 momenttiin tehtäväksi tätä koskevat täsmennykset.

Esityksen mukaan vähennykset vuonna 2021 tehdään vastaavin perustein kuin korvaukset maksetaan vuonna 2020. Hallituksen esityksessä ehdotetun pykälän 2 momentin toiseksi viimeisen virkkeen vuosiluku on siten virheellinen. Oikea vuosiluku on 2021.

Pykälän 3 momentti sisältää säännökset korvausten maksatuksesta. Selvyyden vuoksi valiokunta toteaa, että ehdotetun korvauksen maksatus tapahtuu valtionosuusmaksatuksen yhteydessä kuukausittain tasasuurin erin vuoden 2020 loppuun asti. Valiokunta pitää tärkeänä, että ensimmäinen erä ehdotettua korvausta maksetaan kunnille viimeistään kesäkuussa 2020.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Hallintovaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 32/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Valiokunnan mietintö HaVM 6/2020 vp

Valiokunnan muutosehdotukset

Laki

kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettuun lakiin (1704/2009) uusi 36 b § seuraavasti:

7 a luku

Veroperustemuutoksien huomioon ottaminen

36 b §

Verotulojen viivästymisestä johtuva määräaikainen korvaus

Vuonna 2020 toteutetuista verotuksen maksujärjestelyjen muutoksista johtuvaa kuntien arvioitua verotulojen viivästymistä vastaava euromäärä maksetaan kunnille vuonna 2020. Vastaava euromäärä lisättyinä maksujärjestelyjen muutoksien johdosta kunnille tilitettävän viivästyskoron arvioidulla määrällä vähennetään veroperustemuutoksista johtuvien verotulomenetysten korvauksesta vuonna 2021.

Kunnallisverotulojen viivästymisen perusteella kunnille korvataan yhteensä 422 miljoonaa euroa, joka maksetaan kunnille **verovuoden 2020 verontilityksissä sovellettavien** kunnallisveron jako-osuuksien mukaisessa suhteessa. Yhteisöverotulojen viivästymisen perusteella kunnille korvataan yhteensä 45 miljoonaa euroa, joka maksetaan kunnille yhteisöveron vuoden 2020 jako-osuuksien mukaisessa suhteessa. Kiinteistöverotulojen viivästymisen perusteella kunnille korvataan yhteensä 80 miljoonaa euroa, joka maksetaan kunnille **vuodelta 2019 toimitetun kiinteistöverotuksen kuntakohtaisten osuuksien** suhteessa. Vähennykset vuonna 2021 tehdään vastaavin perustein. Maksujärjestelyjen muutoksista aiheutuvan viivästyskoron arvioitu määrä on kunnallisveron osalta 20 miljoonaa euroa, yhteisöveron osalta 2 miljoonaa euroa ja kiinteistöveron osalta 3 miljoonaa euroa.

Tässä pykälässä tarkoitettujen korvausten maksamiseen ja hallinnointiin sovelletaan 48 §:n 1 momenttia, 49 §:n 1 ja 2 momenttia sekä 50—53 ja 61—63 §:ää. Muutoksenhausta säädetään 12 luvussa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Valiokunnan mietintö HaVM 6/2020 vp

Helsingissä 9.4.2020

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Riikka Purra ps
varapuheenjohtaja Mari-Leena Talvitie kok
jäsen Tiina Elo vihr
jäsen Jussi Halla-aho ps
jäsen Eveliina Heinäluoma sd
jäsen Hanna Holopainen vihr
jäsen Aki Lindén sd
jäsen Heidi Viljanen sd
varajäsen Pekka Aittakumpu kesk
varajäsen Sanna Antikainen ps
varajäsen Seppo Eskelinen sd
varajäsen Veronika Honkasalo vas
varajäsen Jenni Pitko vihr

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Minna-Liisa Rinne